

I. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU 13-14-15 EKİM 2016
I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCE 13-14-15 OCTOBER 2016
ASOS CONGRESS BİLDİRİ KİTABI / ASOS CONGRESS CONFERENCE PROCEEDINGS

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDEKİ SÖZ VARLIĞININ ÜSLÛPBİLİM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Mustafa KARABULUT

Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Üslûp çalışmaları, bir sanatçının en belirleyici özelliklerini ortaya koymak, bir sanatçının başka sanatçılara benzer veya onlardan farklı yönlerini belirlemek, bir sorun çözmek vb. amaçlara yönelik olarak yapılmalıdır. Üslûpbilim (Stilistik) ise edebi metnin yorumunda ve üretiminde nasıl işlev gördüğünü göstermek için metindeki biçimsel özelliklerin çözümlenmesidir. Bu çalışmada üslûpbilim hakkında ayrıntılı bilgi verildikten sonra, Necip Fazıl Kısakürek'in Çile şiir kitabındaki şiirlerindeki kelime serveti üslûpbilim açısından incelenecektir.

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde zengin bir kelime kadrosu yer alır. Şair bu sayede anlatmak istediği duygu, düşünce ve hayalleri bütün ayrıntısıyla ifade etme imkânı bulur. Necip Fazıl'ın şiir üslûbunu belirleyen en önemli dil özelliği, onun Türkiye Türkçesinin ortak kelime hazinesini çok iyi kullanmasıdır. Biz bu hususta Necip Fazıl'ın şiirlerindeki "isim, sıfat, fiil, zamir, zarf, bağlaç, edat ve ünlem"leri inceleyip şairin üslûbu hakkında bazı çıkarımlarda bulunmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: Üslûpbilim, Necip Fazıl Kısakürek, Çile.

INVESTIGATION FOR THE PURPOSE OF SUCH ASSETS STYLISTICS IN THE NECİP FAZIL KISAKÜREK POETRY

Abstract

Stylistic studies reveal the most characteristic features of an artist, an artist to identify similar or different aspects from them to other artists, etc. to solve a problem. It must be made for the purposes. Stylistic is the solution of the formal properties of the text to show that works in the production and interpretation of literary text. After giving detailed information about my üslûpbil In this study, the word fortune in poetry Necip Fazıl trough Hank poetry book will be examined in terms of stylistic.

Necip Fazıl trough a staff of rich words of the poem takes place. The poet wants to describe the feeling this way, the opportunity to express the thoughts and dreams of all the details. The most important feature of language that determines the Necip Fazıl's poetry style is his use of a common vocabulary Turkish Turkey very well. We in Necip Fazıl's poems in this regard "name, adjectives, verbs, pronouns, adverbs, conjunctions, prepositions and exclamations", we intend to have some inferences about the style of the poet investigate.

Key words: Stylistic, Necip Fazıl Kısakürek, Çile.

GİRİŞ

Üslûp, yazarın kendine özgü farklı dil kullanımı olup bir sanatçıyı diğer sanatçılardan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Üslûbun birçok tanımı olmakla beraber, hemen her tanımda sanatçının dili kullanma biçimi üzerinde durulur.

Üslûbun sözlük anlamı üzerinde farklı karşılıklar olmasıyla beraber bu terim için farklı tanımlamalar da yapılmıştır. Üslûp için yapılan tanımlamalar genel olarak edebiyat, dilbilim, estetik, üslûpbilim, edebî tenkit, belâgat, anlambilim vb. bakımındandır.

Üslûp için yapılan bazı tanımlar şöyledir:

- “Üslûp insanın ta kendisidir” (Le style est l’homme même)¹
- “Üslûb dediğimiz şey her şahsın efkâr ü mülâhazâtını ta’bîrdeki tarz-ı mahsûsudur.”²
- “Üslûp, konuan öznenin yahut yazarın mizacı ve niyeti ile belirlenmi ifade (expression) vasıtalarının seçimiyle biçimlenmi bir ifade (énoncé) tarzıdır.”³
- Üslûp, “tercihe açık olan dilbilimsel özelliklerin seçimi ve düzenlenmesi”dir.⁴
- “Üslûp, bir bireyin dilsel gereç ve olanaklarını kendine özgü ölçütlerle seçip kullanması sonucu söyleme kattığı kişisel niteliklerin tümü”⁵

Üslûp; yazar, kaynak, metin, muhatap, işlev, içerik ve sonuçları bakımından geniş bir sathâ nüfuz eder. Bundan dolayı üslûbu belli bir kalıp içerisine sokmak oldukça zordur. Üslûp, sanatçının bilinç ve bilinçaltı yapısı içerisinde vücut bulan dilin özelliklerine göre meydana gelen bir sanattır. Üslûp, şair ve yazarın duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimi, anlatış yoludur. Bu yönden bakıldığında üslûba *tarz-ı beyân* demek mümkündür.

Üslûp, sanatçının dilsel imkânları kendine özgü ölçütlerle seçip kullanması sonucu oluşan bir kavramdır. “Üslûp; belli bir görüş, duyuş ve birikime sahip olan sanatçının hayatı boyunca edindiği tecrübe ve tavırlarla seçtiği konuyu, biçim ve içeriğin belirlediği vasıta ve yöntemler kullanarak kendine has bir biçimde ördüğü kelimelerle anlatmasından doğan bir edebî değer unsuru ve ölçüsüdür.”⁶

Bu bağlamda üslûp, sanatçının eserinde gizlenen kişiliğinin; dil, biçim ve içerik olarak açığa çıkmasıdır. Dilin farklı görüngüleriyle beraber yazın, dilbilime önemli bir malzeme sağlamada ve sanat eserlerinin dilsel özgüllüklerini de açıklayabilen içeriksel özgüllüklerini anlamada dilbilime yardımcı olurken dilbilim de sanat yapıtlarının yazıldıkları dilin özellikleri ve tarihi üstüne bilgi verici kaynak olarak yazınbilime katkı sağlamaktadır.⁷ Bir şairin, özlemlerini ve psikolojik sıkıntılarını yansıtan sözcükleri nasıl ve hangi oranda kullandığı durumu onu diğer şairlerden ayıran

¹ Georges Louis de Buffon, “Discourse sur le Style” (Üslûp Üzerine Söylem), *Theories of Stylistics*, (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178. (Bu tanım, Recâizâde Mahmud Ekrem tarafından “Üslûb-ı beyân aynıyle insandır” şeklinde Türkçeye aktarılmıştır.

² Recâizâde Mahmud Ekrem (1299), *Ta’lîm-i Edebiyat*, İstanbul: Mîhrân Matba’ası, s. 61. (Günümüz Türkçesiyle: Recâizâde Mahmud Ekrem, *Ta’lîm-i Edebiyat*, Haz. Murat Kacıroğlu, Sivas 2011, Asitan Yay.

³ Pierre Guiraud (1963). *La Syntaxe du Français [Fransızca Sözdizim]*, 2e éd., Paris: Presses Universitaires de France, s.109.

⁴ Joseph A. DeVito, *Style and Stylistics: An Attempt at Definition*, (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs), *Quarterly Journal of Speech*, Vol. 53, Nu. 3, 1967, s. 249.

⁵ Berke Vardar, *Dilbilim Yazıları*, Multilingual Yayınları, İstanbul 2002, s.40.

⁶ Ahmet Çoban, *Edebiyatta Üslûp Üzerine*, Akçağ Yayınları, 1.Baskı, Ankara 2004, s.16.

⁷ Gennadiy N. Pospelov, *Edebiyat Bilimi I* (Çev: Yılmaz Onay), Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul 1995.

bir özelliktir. Bu bakımdan dil ve üslûp incelenmesinde, sanatçının psikolojik yapısının bilinmesinin önemli olduğu gerçeğiyle karşılaşırız.⁸

Üslup (Fransızca: Style), üslûpbilimin (stilistik) çalışma alanına girer. “Üslup, biçem, şive, tavr-ı ifâde, mişvâr-ı mahsûs-ı beyân, anlatımbilim, anlatım özelliği, özanlatı gibi terimlerle de karşılanmaktadır.”⁹ Üslûpbilim, edebî metinlerin tahlilinde dilbilimin metotları kullanan eleştirel bir yaklaşım olup edebiyat için önemli bir bilim dalıdır.

Üslûpbilim için yapılan bazı tanımları şöyle belirtebiliriz:

- “Üslûpbilim, bir yazıdaki, yazı gruplarındaki veya (bir kültür veya bütün bir dil gibi niyetsel yapılar dahil bir kod tarafından yorumlanabilmeye eğilimli bir yapı olan) bir metindeki dilbilimsel ögenin veya ayırt edici dilbilimsel ögenin incelenmesi ya da yorumlanmasıdır.”¹⁰
- “Üslûpbilim, edebi metnin yorumunda ve üretiminde nasıl işlev gördüğünü göstermek için metindeki biçimsel özelliklerin çözümlenmesidir.”¹¹
- “Üslûpbilim, yerinin üstünlüğü dile balı olan bir metin yorumlama yöntemidir.”¹²
- “Biçembilim (deyişbilim), dilbilim ilke ve yöntemlerinden yararlanarak biçemin incelenmesi, biçem ölçütlerinin belirlenmesi ile uğraşan inceleme alanıdır.”¹³
- Tasvirî dilbilimin (descriptive linguistics) bulgularından yararlanarak edebî bir eserin dilini inceleyen bilime *stilistik*” (üslûpbilim / biçembilim / deyişbilim) denir.¹⁴
- Üslûpbilim, “dildeki ayırt edici anlatımın çözümlenmesi ve onun amaç ve etkisinin tasvir edilmesi”dir.¹⁵

Üslûp incelemesi, kaynağını bir iletişim vasıtası olarak düşünülen eserden alır ve onun synchronique olarak değerlendirilme isteğinin sonucu olarak ortaya çıkan bir çalışma tarzıdır.¹⁶ Bu çalışmada üslûpbilim hakkında ayrıntılı bilgi verildikten sonra, Necip Fazıl Kısakürek’in Çile şiir kitabındaki şiirlerindeki kelime serveti üslûpbilim (stilistik) açıdan incelenecektir.

NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN ŞİİRLERİNDEKİ SÖZ VARLIĞININ ÜSLÛPBİLİM (STİLİSTİK) AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kısakürek’in sanat anlayışını üç döneme ayırmak mümkündür: 1)1923-1933; 2)1934-1943; 3) 1944-1983. “Bu dönemleri belirlerken şair, Abdülhakim Arvasi ile tanışmasını esas olarak kabul

⁸ Mustafa Karabulut, *Şairin Dil ve Üslubunda Psikolojik Temayüller*, 2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslûp İncelemeleri), 19-21 Ekim 2011, Isparta, s.649.

⁹ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap Yayınları, 4.Baskı, Ankara, 2006, s.196.

¹⁰ Morton W. Bloomfield (1976), *Stylistics and the Theory of Literature* (Üslûpbilim ve Edebiyat Teorisi), New Literary History, Vol. 7, Nu. 2, Winter, s. 271.

¹¹ J. Maybin and M. Pearce (2006), *Literature and Creativity in English* (Edebiyat ve İngilizcede Yaratıcılık), The Art of English Literary Creativity (İngiliz Edebi Yaratıcılık Sanatı), (Eds. S. Goodman and K. O’ Holloran), London: Routledge and Open University Press, s. 6.

¹² Paul Simpson, *Stylistics: A Resource Book for Student* (Üslûpbilim: Öğrenci Kaynak Kitabı), New York: Routledge, 2004, p.2.

¹³ Mine Güven, K. İmer, A. Kocaman ve A. S. Özsoy (2001), *Dilbilim Sözlüğü*, s. 51.

¹⁴ Sevim Kantarcıoğlu, *Edebiyat Akımları / Platon’dan Derrida’ya*, Paradigma Yayınları, İstanbul 2009, s. 11.

¹⁵ Peter Verdonk, *Stylistics* (Üslûpbilim), Oxford University Press, Oxford 2001, s. 4.

¹⁶ Aktaş, *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s.137.

etmiştir. Birinci dönem onu tanımadan önceki zamanı, ikinci dönem onunla tanıştıktan sonraki zamanı ve üçüncü dönem ise onun ölümünden sonraki zamanı belirlemektedir.”¹⁷

Necip Fazıl’ın ilk şiirlerini hazırlayan koşulları şöyle sıralamak mümkündür: “Yahya Kemal ve Ahmet Hâşim’in başlattıkları saf şiir akımı, halk, tekke ve âşık tarzı geleneğinden gelen estetik ve fonetik unsurlar, muhteva olarak tasavvufî, belki daha özel bir tabirle sırrî denebilecek motifler, hikmetli düşünceler; Batıdan Hâşim’in öncülüğünü yaptığı sembolist ve empresyonist şiirin izleri, psikolojide yeni ufuklar açmış olan Freud’un hemen bütün sanat türlerine tesir eden şuuraltı, libido gibi nazariyeleri, ayrıca varlığa ve zaman kavramına yeni bir mana kazandıran Bergson felsefesi ile hayatın ve insanın yeni bir yorumunu yapan varoluşçuluk...”¹⁸

Necip Fazıl, Cumhuriyet dönemi şiirinin estetiği ve poetika meseleleri üzerine eğilerek, heceyi şahlandırıp en ileriye, zirveye, taşıyacak fakat mizaç olarak da metafizik ve mistik eğilimleri olan, şiire felsefî ve metafizik bir derinlik kazandıracak bir şair neslinin öncüsüdür. O, şiirin yüzünü insan ruhunun derinliklerine, insanın iç varlığına çevirir.¹⁹

Necip Fazıl Kısakürek, birçok şiirinde kendi hayatında yaşadığı metafizik gerilimleri işler. “O, şiir lûgatine aldığı alelâde kelimelere bile metafizik manalar yükleyen bir şahsiyettir. Bu bağlamda diğer eserlerinde olduğu gibi, şiirlerinde de korku, hafakan, metafizik ürperiş ve duyular kendini hissettirmektedir.”²⁰

Necip Fazıl Kısakürek’in şiirleri ses, ahenk, ritm, asonans, aliterasyon, cinas, sözcük türleri, kelime grupları vb. bakımlarından orijinal ve güçlü bir yapı arz eder.

Dilin en küçük birliği olan kelime, insan ağzından çıkan seslerin zihinde anlam kazanarak oluşturduğu tek veya çok sesli hece öbekleridir. “Her kelimenin iki türlü manası vardır. Biri cümle içinde, öteki cümle dışında başlı başına olduğu zamanlardaki manasıdır. Kelimelerin esas manaları cümle içinde aldıkları ve yanlarındaki kelimelere göre değişen manalardır.”²¹

Söz varlığı, söz hazinesi, sözcük dağarcığı, kelime hazinesi ve bir dildeki sözlerin bütünü ifadeleri demektir. “Bir metinde kullanılan isim, sıfat, zarf, zamir ve fiillerin istatistikî olarak ortaya konması, üslûp araştırmalarında sıkça başvurulan bir metottur. Ayrıntılara önem veren yazar ve şairler daha fazla sıfat ve zarf kullanırlar. İsim ve fillerin daha sık kullanımında, yazarın kültür ve muhakeme gücünün yanı sıra türün ve konunun da tesiri vardır.”²²

Necip Fazıl’ın şiirlerinde kullandığı kelimeler yaşadığı zamanlara göre değişir. Özellikle Abdülhakim Arvasi ile tanıştığı 1934 yılından sonra sanatını “Allah’a adayan” Kısakürek’in şiirlerinde dini, tasavvufî, mistik ve metafizik kelimelere artmaya başlar. “O güne kadar daha çok ferdi tahassüslerini ve çıkmazlarını dile getiren şair, bu tanışmadan sonra dini ve metafizik yönelimli bir şiir anlayışını tercih etmiştir.”²³

¹⁷ Ahmet Cuma, **Rainer Maria Rilke ve Necip Fazıl Kısakürek’in Şiirlerinde İmgesel Anlatım Biçimleri**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002, s.226.

¹⁸ Geniş bilgi için bk. M. Orhan Okay, **Necip Fazıl Kısakürek**, Şule Yay., İstanbul 1989.

¹⁹ Hümeysra Hancıoğlu, **Necip Fazıl Kısakürek’in Şiirlerinde Temalar**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s.4.

²⁰ Fatma Başiböyük, **Necip Fazıl Kısakürek’in Şiirlerindeki Metafizik Kavramlar ve Bu Kavramların Pedagojik Açından İrdelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2008, s. 30.

²¹ Necip Üçok, **Genel Dilbilim (Lengüistik)**, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1947, s.85.

²² Menderes Coşkun, “**Üslup Çalışmaları Üzerine**”, **Nesrin İnşası: Düzyazıda Dil, Üslup ve Türler** (Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V), İstanbul 2010, Turkuaz, s.72-83.

²³ Tarık Özcan, **Necip Fazıl Kısakürek Şiirinin 1934 Öncesi ve Sonrası Bileşenleri**, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Sayı:11, Ocak-Haziran 2014, s.59.

Bu dönemden sonra Necip Fazıl, kullandığı kelime ve tamlamalarda değişimin olduğu görülür. Bu bakımdan şairin asıl sesini otuz yaşından sonra kaleme aldığı şiirlerinde bulduğunu söyleyebiliriz.

Necip Fazıl'ın şiirlerinde zengin bir kelime kadrosu yer alır. Şair bu sayede anlatmak istediği duygu, düşünce ve hayalleri bütün ayrıntısıyla ifade etme imkânı bulur. "Necip Fazıl'ın şiir üslubunu belirleyen en önemli dil özelliği, onun Türkiye Türkçesinin ortak kelime hazinesini çok iyi kullanmasıdır. Çile'yi taradığımız vakit anlamadığımız, hayattan kopuk bir kelime hemen hemen hiç bulamazsınız. Bu durum onun başarısının en önemli sebeplerindedir."²⁴

Biz bu hususta Necip Fazıl'ın şiirlerindeki "isim, sıfat, fiil, zamir, zarf, bağlaç, edat ve ünlem"leri inceleyeceğiz. Şairin şiirlerindeki söz varlığı aşağıda tabloda verildiği gibidir:

Sözcükler	Sayı	Oranı (%)
İsim	6342	43.13
Sıfat	2171	14.76
Fiil	2239	15.22
Zamir	847	5.76
Zarf	554	3.76
Bağlaç	418	2.84
Edat	260	1.76
Ünlem	85	0.57
Fiilimsi	1826	12.42
Toplam	14702	100

Tablo: Necip Fazıl'ın *Çile* şiir kitabındaki sözcük türleri, sayıları ve kendi içindeki yüzdeler oranları

1. İsimler

Necip Fazıl'ın şiirlerinde en çok kullanılan sözcük türü isimlerdir. Şiirlerindeki 14700'den fazla sözcükten 6342'si isim olup yüzde 43.13'lük bir orana tekabül etmektedir. Necip Fazıl'ın üslubunda isimler, sayısı ve oranı en yüksek olan kelime türüdür.

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde en çok kullanılan isimler şunlardır: Allah, yol, iç, ses, göz, yer, su, baş, gece, zaman, insan, rüzgâr, ayak, nur, el, gök, ev, anne, dağ, oda, taş, yüz, ruh, ayna vb.²⁵ Bu sözcüklerin çoğu tabiata ait olup şairin şiirleri hakkında ipucu edinmemizi sağlar

²⁴ Mehmet Dursun Erdem, **Halkın Diliyle Şehrin Dilini Yazan Adam**, Hece-Aylık Edebiyat Dergisi (Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı), Sayı: 97, Ocak 2005, s.480.

²⁵ Çetin Süngü, **Necip Fazıl Kısakürek'in Çile adlı Şiir Kitabının Sistemantik Lügati**, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Mezuniyet Tezi (1964-1965). Çile'deki kelime dağılımı için bk. Hasan Çebi, **Bütün Yönleriyle Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987.

Necip Fazıl'ın şiirlerinde isimlerin en çok kullanılan sözcük türü olması şairin şiirlerini değerlendirmede bir anahtar vazifesi görebilecektir. Şair, isimleri dizelerin başında, ortasında ve sonunda kullanarak anlam, ahenk ve çağrışım gücü oluşturur. Bu husus müzikaliteyi de meydana gelmesinde önemli bir etkidir.

Çile adlı şiir kitabının ilk şiiri olan “**Çile**”de isimler geniş yer tutar. Şiirde bireyin travmaları, kâmil insan olma çabası ve madde-ruh çatışması anlatılır. Şiirin tematiğini oluşturan sözcükler ustalıklı bir araya getirilmiştir:

Gâiblerden bir *ses* geldi: Bu *adam*,
Gezdürsün **boşluğu ense kökünde!**
Ve uçtu *tepemden* birdenbire *dam*;
Gök devrildi, *künde üstüne künde...*
...
Bir *bardak su* gibi çalkandı *dünya*;
Söndü *istikamet*, yıkıldı *boşluk*.
Al sana *hakikat*, al sana *rüya!*
İşte *akıllılık*, işte *sarhoşluk!* (s.16-17)²⁶

Şairin kullandığı isimler şiirde önemli bir yer tutar. Özellikle anlam ve ahenk oluşturmada isimlerin etkisi büyüktür.

“**Nur**” adlı şiirde isimlere geniş yer verilmiştir:
Sen ol dersin ve olur!
Büyük *divan* ve huzur...
Bekliyor *mezarı Sûr*.
Sonsuzluk ölümsüzlük
Bitmez tükenmez *düzlük*;
Nur bize **Allah'ım nur!**
(Nur, *Çile*, s.21)

Necip Fazıl Kısakürek'in Allah sevgisini, metafizik kaygılarını ve trajedisini gösteren manevi yönü oldukça güçlü olan bu şiirde, “pırlıltı, billur, çığlık, fağfur, renk, ses, beste, divan, huzur, mezar, Sûr, sonsuzluk, ölümsüzlük, düzlük, güneş, çamur, elmas, kandil, donanma, yangın” gibi isimleri kullanarak tematik bir düzlem kurar.

Şair her beşliğin sonunda tekrarladığı “Nur bize, Allah'ım nur” dizesinde “nur” ve “Allah” sözcüklerini anlamlı ve ahenkli bir bütünlük içerisinde kullanır:

“**O Kitap**” adlı şiirde “hasta, ilaç, çorba, süt, kitap, su, mantar, gök, paraşüt” kelimeleri anlam bütünlüğü içinde kullanılmıştır:

Hasta olsam, *ilâcım, çorbam, sütüm, o kitap...*
Suda *mantarım, gökte; paraşütüm o kitap...*
(O Kitap, *Çile*, s.364)

²⁶ Şiir alıntıları Necip Fazıl Kısakürek'in şu kitabından yapılmıştır: Necip Fazıl Kısakürek, *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1995.

“**Kelime**” adlı şiirde “iman, ihlâs, vecd, aşk” gibi dini ve tasavvufi ifadeler ön plandadır.

İman, ihlas, vecd ve aşk, bunlar birer *kelime*...

Kelimeyi boğardım verselerdi *elime*...

(O Kitap, Çile, s.366)

“**İhtizaz**” adlı şiirde “renk, ses, ışık, ihtizaz, titreşim, zikir, fikir, niyaz” sözcükleri anlamlı ve ahenk oluşturur:

Renkte, seste, ışıktaki her şeyde bir *ihtizaz*;

Her şeyde bir *titreşim, zikir, fikir* ve *niyaz*...

(İhtizaz, Çile, s.374)

Sonuçta, Necip Fazıl Kısakürek şiirlerinde isimlere geniş yer vermekle beraber, isimleri kullanım tarzına göre anlam derinliği ve ahenk oluşturur. Şairin şiirlerinde madde isimleri (göz, baş, el, ayak, dağ, taş, ayna, maden, toprak vb.), özel isimler (Koroğlu, Yunus Emre, Nuh, Meryem, Necip, Fazıl vb.), mana isimleri (Allah, nur, arş, ruh, ecel, kıyamet, Cennet, dua) önem taşır. Necip Fazıl, “Canlı, cansız, madde ve mânâ; özel ve cins isimler, bütün şiirlerde ziyadesiyle kullanılırken, bir seçme ve yerleştirme mevzubahistir. Dış âlemi tasvir eden manzumelerde tabiatıyla müşahhas isimler daha fazla; iç âlemde ise dinî-tasavvufî ve felsefî şiirlerde, mânâ isimleri veya mücerret isimler daha fazladır.”²⁷

2. Fiiller

Şiirde fiil kullanımı özellikle bir eylem veya durumu ifade etmek için kullanılır. “Üslûbun bütün unsurlarında olduğu gibi, fiiller konusunda da şu veya bu fiili kullanmanın veya kullanmamanın tek başına bir değeri yoktur. Kullanmak da kullanmamak da, semantik ve estetik bir fonksiyonu yerine getirmek amacına bağlı olduğu takdirde bir anlam ifade eder.”²⁸

Necip Fazıl’ın şiirlerinde fiiller önemli bir yer tutar. Şairin şiirlerindeki 14700’den fazla sözcükten 2200’ü aşan sayıda fiil yer almakta ve bu, 15.22’lik bir orana tekabül etmektedir:

“**Çile**” şiirinde fiiller tematik yapıyı bütünleyen tarzda kullanılmıştır. Şiirin ilk dördlüğünde “gel-” fiili gaib ve ses ifadeleriyle kullanılmıştır. “Gezdiresin boşluğu ense kökünde!” (s.16) dizisinde “gezdir-” fiili boşlukla ilişkilendirilmiş. Daha sonra “uçtu tepemden” ve “gök devrildi” ifadeleri yer alır. Sonraki dizelerde “pencereye koştum, ok çekti, ateşten zehrini tattım, kül etti can elmasımı, değdi burnuna (yok) un, kustum, öz ağzımdan kafatasımı, çalkandı dünya, söndü istikamet, yıkıldı boşluk, al sana hakikat, al sana rüya, kapandım yatağa, yepyeni bir dünya etti hediye, yetiş körlük, otursun yerine bende her şekil, aylarca gezindim, niçin küçülüyor eşya uzakta?, gözsüz görüyorum, sonum varmış, onu öğrensem asıl, yalvardım: gösterin bilmece yol, ey yedinci kat gök, esrarını aç, bir asâ kes bana, ihtiyar ağaç, akrep, nokta nokta ruhumu sokmuş, mevsimden mevsime girdim, gördüm ki, ateşte, cımbızda yokmuş, ne ölüm terleri döktüm, nelerden!, tutuyor önümde bir mavi ışık. lûgat, bir isim ver bana halimden, eski esvaplarım, tutun elimden, sanki erdim çetin bilmeceğine, bildim seni ey Rab, bilinmez meşhur, nizam köpürüyor, kaçır beni âhenk, al beni

²⁷ Hasan Çebi, **Bütün Yönleriyle Necip Fazıl Kısakürek’in Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987, s.162-163.

²⁸ Hasan Akay, **Cenap Şahabeddin’in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma**, s.465.

birlik, artık barınmam gölge varlıkta, ver cüceye, onun olsun şairlik, diz çok ey zorlu nefis, önümde diz çok” (Çile, s.16-20)

“**Ve Nefs**” adlı şiirde fiiller tematik bağlamda ve ahenk oluşturmada önemli yer tutar.

Köpek korkusuyla *korktum* ölümden,
Ölmeden ölmeyi *anlayamadım*.
Ne güneşler doğup *battı* üstümden;
Bir günü bir güne *bağlayamadım*.

Hırsıma ne şöhret *yetti*, ne de şan;
Döndüğüm her nokta dünyadan nişan.
Nefsimin ardından *koştum* perişan,
Ondan bir kıl bile *avlayamadım*...

(Ve Nefs, Çile, s.71)

“**Hep O**” adlı şiirde şair isim ve sıfatlara kadar fiillere de önem verir. Şair, şiirin tematğine uygun biçimde fiil seçiminde bulunmuştur:

Hep nefis *çıkır* karşıma, ölüp ölüp *dirilsem*;
İnsandan kaçmak kolay, kendimden *kaçabilsem*...

(Hep O, Çile, s.85)

Bu beyitte, şairin birçok şiirinde işlediği nefis mücadelesi/terbiyesi teması “ölüp ölüp dirilsem” ve “kendimden kaçabilsem” ifadeleriyle verilir. Necip Fazıl’ın nefis muhasebesinde çektiği çilenin bir yansımasını, şairin *Cinnet Müstatili* kitabında da görmek mümkündür. “Müslümanlarda şu üç halden birisi yahut hepsi eksik olmazmış: İllet, killet, zillet. Umumiyetle vasıflarımız bunlar.”²⁹ Hayatında dönem dönem bu üç halden birini veya ikisini veya hepsini birden çekmiştir.³⁰

Şairin stilistik, anlam ve ahenk kaygısı ile kaleme aldığı bazı şiirlerinden örnekler verelim:

Bir bölünmez ki, insan onu zaman *bölüyor*;
İnsan her ân dirilip her saniye *ölüyor*.
(İnsan, Çile, s.102)

Bir oda, yerde bir mum, perdeler *indirilmiş*;
Yerde çıplak bir gömlek; korkusundan *dirilmiş*.
(Ölünün Odası, Çile, s.120)

²⁹ Bk. Necip Fazıl Kısakürek, *Cinnet Mustatili*, “Yılanlı Kuyudan”, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2010.

³⁰ Rasim Özdenören, *Necip Fazıl Kısakürek’in Kişiliği ve Fikriyatı Üzerine Birkaç Tespit*, 30 Necip Fazıl, Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, (Editörler: Fahri Tuna, Ercan Yılmaz, Hüseyin Yorulmaz), Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, 20-26 Mayıs 2013, Konya, s.24.

“**Kaldırımlar-I-II-III**” başlıklı şiirlerde fiillere geniş ölçüde yer verilmiştir. “77 geçiş sıklığına sahip 53 eylem metindeki sözcüklerin %23,19’unu oluşturmaktadır. Bunlardan bir tanesi (ram olmak) yardımcı eylem görevindedir. Geriye kalan 76 adet asıl eylem “devinim, durum, karmaşık (devinim ve durum) ve görünüşsüz” olmak üzere 4 anlamsal sınıfa ayrılabilir.”³¹

Fiil	Sayısı	Sıklık	Oran (%)
Devinim	18	28	36,84
Durum	21	28	36,84
Karmaşık görünüşlü	16	17	22,36
Görünüşsüz	1	1	1,31
Toplam	56	74	

Tablo: Eylemlerin Ana Başlıklarına Göre Geçiş Sıklığı ve Yüzdeler Dağılımı³²

“**Kaldırımlar-1**” adlı şiirde “yürüyorum, görüyorum, kolluyor, birikiyor, sanıyorum, kesmiş, duyulur, düşmez, olmasın, bitmesin, gideyim, gitsin, aksın, işitsin, göreyim, görüneyim, kalsın, verin, bürüneyim, örtün, alsa, ölse” (Çile, s.156-158) Bu şiirde asıl hareket unsuru “yürümek” fiili üzerindedir. Duygu bakımından yoğun olan bu şiir şairin iç dünyasını açığa çıkarır.

“**Kaldırımlar-2**” başlıklı şiirde “aşmalısı, erimiş, içmiş, erimiş, götürürsünüz, koştur, çıkar, olur” (Çile, s.159) “**Kaldırımlar-3**” adlı şiirde “sürükler, yetişemem, tutmak isterim, yetişemem, yaralanırım, râm olmak, duymasın, sanırım, bilirim” (Çile, s.160) “**Şehirlerin Dışından**” adlı şiirde “Kalk, arkadaş, gidelim!, Dünyayı seyredelim, Kaçalım, kurtulalım!, Haydi yürü, bulalım, Bir tüy gibi yel alsın, Bir dal gibi sel alsın, Yol açsın karanlıkta, Çeksin bizi mağralar, Yılanları çağralım, Çakallara bağralım, ötelim baykuşlarla, Dolaşalım, gezelim!, Böyle geçer ömrümüz, Bir gün gelir ölürtüz, Hayat neymiş görürsün!, Bırak, keyfini sürsün, Yeter bizi tuttuğu!, Tükensin velveleler!, Kalk arkadaş, gidelim!, Allahı zikredelim” (Çile, s.176-178) “**Ses**” adlı şiirin her dörtlüğünün sonunda “Ses geliyor ormandan...” (Çile, s.180-181) dizesi tekrarlanır. “**Beklenen**” adlı şiirde fiillere önemli ölçüde yer verilir. Kısakürek bu şiirde de gördüğü gibi birçok şiirinde farklı zaman kiplerini aynı şiir içerisinde kullanarak stilistik ve müzikal bir yapı ve düzen oluşturur:

Ne hasta **bekler** sabahı,
Ne taze ölüyü mezar.
Ne de şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda **buldum** seni;

³¹ Yusuf Tepeli, Esra Bektaş, Necip Fazıl Kısakürek’in “Kaldırımlar” Şiiri Üzerine Dil Bilimsel Bir Çözümleme, s. 2927.

³² Yusuf Tepeli, Esra Bektaş, **agm.**, s.2929.

Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?
(Beklenen, Çile, s.198)

“**Sakarya Türküsü**” adlı şiirde fiillere çok rastlanır: “akar, iner, demetlenmiş, bak, çıkıyor, binmiş, çatlıyor, yırtınıyor, vurulmaz, burulur, vurulur, düştü, taşır, sanıyordum, dövün, geziyordu, döner çarpar, bulur, döktü, kayna, çattık, pusu kurmuş, geldi, gitti, diriltecek, çeker, çekmez, kaldık, ıslanmış, baksınlar, yoğurmuş, aldırma, gelmiş, gider, kıvrıl, gideyim, süründün, kalk.” (Çile, s.398-400) “**Destan**” başlıklı şiirde de fiillere çokça yer verilmiştir: “durun, haykırsam, iniyor, geliyor, çekiyor, çirkef oldu, koptu, utanırdı, geçti, çatla, patla, öttür, sattık, kalkamaz, bekleye dursun, yapmaz, yaşasın, öğren, bahset, bak, terliyor, yaptık.” (Çile, s.406-407)

“**Utansın**” adlı şiirde “utansın” fiili tekrarlanır ve bir müzikalite ve ahenk oluşturur:

Tohum saç, bitmezse toprak **utansın!**
Hedefe varmayan mızrak **utansın!**
Hey gidi Küheylan, koşmana **bak** sen!
Çatlarsan, doğuran kısrak **utansın!**
Eski çınar şimdi Noel ağacı;
Dallarda iğreti yaprak **utansın!**
Ustada kalırsa bu öksüz yapı,
Onu sürdürmeyen çırak **utansın!**
Ölümden ilerde varış dediğin,
Geride ne varsa bırak **utansın!**
Ey binbir tanede solmayan tek renk;
Bayraklaşamıyorsan bayrak **utansın!**
(Utansın, Çile, s.413)

3. Sıfatlar

Necip Fazıl’ın şiirlerinde sıfatlar önemli bir yer tutar. Şairin şiirlerindeki toplam 14700’den fazla sözcükten 2100’den çok sözcük yer alır. Bu sayı yüzde 14’ten fazla bir orana tekabül etmektedir. Necip Fazıl Kısakürek, şiirlerinde sıfatlara geniş yer verir. “Şahsiyet sahibi olan her şairin varlıklara bakış tarzını belirten sık sık tekrarladığı sıfatlar vardır.”³³ Şairin üslûbunda dikkat çeken önemli bir husus, sıfatları anlam derinliği ve ahenk unsuru bakımından kullanım tarzıdır. Kısakürek, şiirlerinin çoğunda alışılmamış bağdaştırmalar da kullanır. Aşağıdaki şiirlerde geçen “kanlı şafak, cüceleşmiş devler, gümüş mangal, oynak sular vb” sadece bunlardan birkaçıdır:

“**Çile**” adlı şiirde 70’den fazla sıfat yer alır:

Ensemin örsünde **bir** demir balyoz,
Kapandım yatağa **son** çare diye.
Bir kanlı şafakta, bana **çil** horoz,
Yepyeni bir dünya etti hediye.

Bu nasıl **bir** dünya hikâyesi zor;

³³ Vecihe Hatipoğlu, **İkilemeler**, TDK Yayınları, Ankara 1971, s.9.

Mekânı bir satıh, zamanı vehim.
Bütün bir kâinat **muşamba** dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim.
(Çile, Çile, s.17)

Yeryüzünde yalnız benim serseri,
Yeryüzünde yalnız ben derbederim.
Herkesin dünyada varsa **bir** yeri,
Ben de **bütün** dünya benimdir derim.

Yıllarca gezdirdim **hoyrat** başımı,
Aradım **bir** ömür, arkadaşımı.
Ölsem dikecek yok mezar taşımı;
Halime ben bile hayret ederim.
(Serseri, Çile, s.68)

Bir kurdum ki, sizi hep diş diş yerim
Ve gezerim **her** gün elbisenizde...
(Nefs, Çile, s.69)

“**Kaldırımlar-I-II-III**” adlı şiirde sıfatların önemli yeri vardır. Bu şiirde dekora büyük önem veren şair, hayata ve eşyaya menfi tavır alır. “Çünkü dış âlem, onu korku ve vehme sürüklemektedir. Bu sebeple şiirde siyah renk hâkimiyeti söz konusu iken olumsuz sıfatlar yoğun olarak kullanılır. Necip Fazıl, Kaldırımlar’da seçtiği sıfatlarla yalnız iç dünyasındaki arayışı anlatmakla kalmaz, mistik bir hava da oluşturur.”³⁴ Bu şiirde geçen; “kimsesiz, karanlık, kara, simsiyah, soğuk” gibi sıfatlar karamsar (pesimist) bir izlek dünyası oluşturur.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim!
Gündüzler size kalsın verin karanlıkları.
Islak bir yorgan gibi sımsıkı bürüneyim.
Örtün üstüme örtün, **serin** karanlıkları.

(Kaldırımlar I, Çile, s.158)

“**Canım İstanbul**” adlı şiirde de sıfatlar tema, ahenk ve tasvir gücü bakımından önemlidir.

Boğaz **gümüş** bir mangal, kaynatır serinliği;
Çamlıca’da, yeredir göklerin derinliği.
Oynak sular yalının **alt** katına misafir;
Yeni dünyadan mahzun, resimde **eski** sefir.
Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,
Perili ahşap konak, **koca bir** şehir kadar...

³⁴ Betül Coşkun, **Asaf Hâlet Çelebi’nin Gözünden Necip Fazıl ve ‘Kaldırımlar’ Parodisi**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9 Summer 2013, Ankara-Turkey, s.962.

Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?
Cumbalı odalarda inletir 'Katibim'i...
(Canım İstanbul, Çile, s.167-168)

Necip Fazıl, sıfatlar aracılığıyla varlıkları/isimleri süsleyerek orijinal bir yapı oluşturur. Bu kullanımlar izleksel yönden şiiri besleyen durum olarak dikkat çeker. Şairin şiirlerindeki sıfatların çokluğu ve işlevleri özellikle şiirsel söylem açısından önemlidir.

4. Zamirler

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki toplam 14702 sözcükten 847'si zamir olup yüzde 5.76'lık bir orana tekabül eder. Necip Fazıl'ın bazı şiirlerinin isimleri de zamirlerden oluşur: "Sen (s.22), Bendedir (s.66), Ben (s.67), Benim Nefsim (s.70), O Diyorsa (s.82), Hep O (s.85), Onlar (s.101), Bizim Yunus (s.382), Onlar (s.389) vb.

Zamirler Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde önemli yer tutar. "**Çile**" adlı şiirde 20'den fazla zamir yer alır.

Lûgat, bir isim ver **bana** halimden;
Herkesin bildiği dilden bir isim!
Eski esvaplarım, tutun elimden;
Aynalar, söyleyin **bana, ben kimim?**
Söyleyin, söyleyin, **ben** miyim yoksa,
Arzı boynuzunda taşıyan öküz?
Belâ mimarının seçtiği arsa;
Hayattan muhacir, eşyadan öksüz?

Ben ki, toz kanatlı bir kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı,
Bir zerreciğim ki, Arş'a gebeyim,
Dev sancılarının **budur** kaynağı!

(Çile, Çile, s.19)

"**Benim Nefsim**" adlı şiirin son dizesinde vurguyu artırmak için "benim" zamiri tekrarlanır: "**Benim** nefsim, **benim** nefsim ne köpek!" (Benim Nefsim, Çile, s.70)

"**Ve nefis**" adlı şiirde "üstümden, hırşıma, nefsimin" sözcüklerinde ek düzeyinde zamir yer alır. Şiirde "ondan" sözcüğü ise sözcük düzeyindeki zamirdir.

Hırşıma ne şöhret yetti, ne de şan;
Döndüğüm her nokta dünyadan nişan.
Nefsimin ardından koştum perişan,
Ondan bir kıl bile avlayamadım...

(Ve Nefs, Çile, s.71)

"**O**" başlıklı şiir Peygamberimize gönderme vardır. Şiirin ismi olan "O" kişi zamiri ve "kendisi" dönüşlülük zamiri yer alır.

O, Allah'ın emriyle Kâinat Efendisi;
Varlığın Tacı, varlık nurunun ta **kendisi**

(O, Çile, s.80)

“Ölünün Odası” adlı şiirinin son dizelerinde zamirlere sık rastlanır.

Bu *benim kendi* ölüm, bu *benim kendi* ölüm;

Bana geldiği zaman, böyle gelecek ölüm

(Ölünün Odası, Çile, s.120)

“Ruh” adlı şiirde zamirlere çokça rastlanır:

Benim diye baktığım şeyler miydi bir zaman?

Külümün rüyası mı yoksa gördüğüm?.. Aman!

Başım da açılacak fânilerin seması,

Ve *onların* toprağa gerçek diye teması

(Ruh, Çile, s.123)

“Kaldırımlar-1-II-III” başlıklı şiirde “25 geçiş sıklığına sahip 7 adıl tespit edilmiştir. Bunlar içinde en sık geçen ben (9 kez), o (7 kez) ve sen (3 kez) sözcükleridir. Kaldırımlar’ın I. ve III. şiirinde gördüğümüz ‘ben’ kişisi sokaklarda tek başına dolaşan, şiirde içinde bulunduğu durum anlatılan kişidir. II. şiirde bu kişi ‘sen’ şeklinde ifade edilmektedir. ‘Ben’ kişinin *tek yoldaşı* kaldırımlar da üçüncü tekil kişi ile ifade edilmiştir. Metinde ‘ben’ kişisini işaret eden 20 adet 1. tekil kişi çekimi ve 18 adet 1. tekil kişi iyelik eki vardır. Ayrıca ‘Ölse kaldırımların kara sevdalı eşi...’ dizesinde kastedilen 3. tekil kişi de aslında ‘ben’ kişisidir.”³⁵

Bu şiirde zamirler tema ve ahenk oluşturmada önem taşır. Şiirde “ben” zamirinin tekrar edilmesi ahenk oluşturmakla beraber, izleksel derinlik de oluşturur:

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;

Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!

Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;

Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Ben gideyim, yol gitsin, *ben* gideyim, yol gitsin;

İki yanım dan aksın, bir sel gibi fenerler.

Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;

Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

(Kaldırımlar-1, Çile, s.157)

Yukarıdaki şiirde “ben” sözcüğünün tekrar edilmesi ve “ben” zamirini karşılayan eklerin çokça kullanımı, “Bazen şairin kendine aşırı derecede güvenmesi ve bazen de değer verdiği objeyi aşırı derecede sahiplenme psikolojisiyle ifade edilebilir.”³⁶

5. Zarflar

³⁵ Yusuf Tepeli, Esra Bektaş, *agm.*, s.2926.

³⁶ Nazmi Özerol, *Seyid Nesimi’nin Şiirlerinde Ahengi Sağlayan Edebî Sanatlar*, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science (JASSS), Volume 6 Issue 5, 2013, s.985.

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki toplam 14702 sözcükten 554'ü zarf olup yüzde 3.76'lık bir orana tekabül eder. Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde zarflar tematik kurguya uygun olarak kullanılır: Şairin “Çile” adlı şiirde 20'den fazla zarf yer alır:

Aylarca gezindim, **yıkık** ve **şaşkın**,
Benliğim bir kazan ve aklım kepçe.
Deliler köyünden bir menzil aşkın,
Her fikir içimde bir çift kelepçe.

Niçin küçülüyor eşya uzakta?
Gözsüz görüyorum rüyada, **nasıl**?
Zamanın raksı ne, bir yuvarlakta?
Sonum varmış, onu öğrensem **asıl**?
(Çile, Çile, s.17)

Örnekler:

Yön yön sarılmışım ne yana baksam;
Sarılan olur da saran olmaz mı?
Kim bu yüzü çizen sanatkâr ressam;
Geçip de aynaya, soran olmaz mı?
(Olmaz mı, Çile, s.24)

Fikret **nasıl** kurulmuş, içiçe bu iklimler?
Nasıl kaynaştırılmış, sesler, renkler, hacimler?
(Mimarî, Çile, s.37)

Sonsuzluk Kervanı, 'peşinizde ben,
Üç ayakla seken topal köpeğim!'
Bastığımız yeri **taş taş** öpeyim.
Bir kırıntı yeter kereminizden!
Sonsuzluk Kervanı, peşinizde ben...
(Sonsuzluk Kervanı, Çile, s.65)

6. Bağlaçlar

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki toplam 14702 sözcükten 418'i bağlaç olup yüzde 2.84'lük bir orana tekabül eder:

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde dize/cümle oluşumunda bağlaçlar da önemlidir. “Çile” adlı şiirde 15'ten fazla bağlaç yer alır. Şair, şiirlerindeki vurgu, ahenk ve anlatım zenginliği oluşturmak için bağlaçlara önemli yer verir. Şairin, “ne.....ne, da/de, ki, ve” vb. bağlaçları çoğu yerde bir üslup niteliği olarak kullanır.

Ne yalanlarda var, **ne** hakikatta,
Gözümü yumdukça gördüğüm nakış.
Boşuna gezmişim, yok tabiatla,

İçimdeki kadar iniş **ve** çıkış.

Gece bir hendeğe düşercesine,
Birden kucağına düştüm gerçeğin.
Sanki erdim çetin bilmeccesine,
Hem geçmiş zamanın, **hem** geleceğin.
(Çile, Çile, s.19-20)

Örnekler:

Ne sen varsın, **ne** ben, **ne** yâr, ne kimse;
O var!
Bütün sevdiklerin elden gittiyse;
O var!
Kalacak kim var **ki**, dost tomarından?
O var!
Sana daha yakın şah damarından;
O var!
(O Var, Çile, s.32)

Diyorlar bana: Kalsın şiir **de** sözde yerde!
Sen araştı, göklere çıkan merdiven nerde?
(Merdiven, Çile, s.38)

Güzel Allahım, senden ne gelecekse gelsin;
Sen **ki**, rahmetinle **de** kahrınla **da** güzelsin...
(Güzel, Çile, s.48)

7. Edatlar

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki toplam 14702 sözcükten 260'ı ünlem olup yüzde 1.76'lık bir orana tekabül eder:

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde edatlar diğer sözcük türleriyle bir bütünlük içerisinde kullanılır:

Örnekler:

Bir bardak su **gibi** çalkandı dünya;
Söndü istikamet, yıkıldı boşluk.
Al sana hakikat, al sana rüya!
İşte akıllılık, işte sarhoşluk!
...
Bu **mu**, rüyalarda içtiğim cinnet,
Sırrını ararken patlayan gülle?
Yeşil asmalarda depreniş, şehvet;
Karıncı sarayı, kupkuru kelle...

(Çile, Çile, s.17-18)

Anlamak yok çocuğum, anlar **gibi** olmak var;
Akıl için son tavır, saçlarını yolmak var...

(Anlamak, Çile, s.75)

Her yandan küçülen bir oda gibi,
Duvarlar yanaşmış, tavan alçalmış.
Sanki bir taş bebek kutuda gibi,
Hayalim, içinde uzanmış kalmış.

(Tabut, Çile, s.124)

8. Ünlemler

Necip Fazıl'ın şiirlerindeki toplam 14702 sözcükten 85'i ünlem olup yüzde 0.57'lik bir orana tekabül eder:

Necip Fazıl Kısakürek'in bazı şiirlerinden yola çıkarak ünlemlerin kullanımına bakalım:

Şairin "Çile" adlı şiirinde ünlemlere rastlıyoruz:

Yalvardım: Gösterin bilmeceme yol!

Ey yedinci kat gök, esrarını aç!

Annemin duası, düş de perde ol!

Bir asâ kes bana, ihtiyar ağaç!

(Çile, Çile, s.18)

Neye baksam aynı şey, neyi görsem aynı şey,

Olan sensin, **hey** gidi Hakikat Sultanı **hey!**

(Hey, Çile, s.55)

Sual: **Ey** veli, insan nasıl olmalı, söyle!

Cevap: Son anda nasıl olacaksa hep öyle...

(Suâl-Cevap, Çile, s.103)

Güneş mızak boyu yaklaştı ufka,

Camlarda renklerin vedâ cümbüşü,

Ey gönül, mâdenin ne kadar yufka!

Yeter ağlamana bir kuş ötüşü.

(Orada, Çile, s.115)

SONUÇ

Üslûp denilince sanatçının dili kullanmadaki özellikleri, yeteneği ve dile olan hâkimiyeti akla gelir. Üslûp, bir sanatçının dil anlayışının edebî metne yansımaları olup sanatçıyı diğerlerinden ayıran en önemli unsurdur. Bir şair ve yazarın en önemli malzemesi ses ve kelimedir. Üslûpbilim incelemelerinde sanatçının eserlerindeki söz varlığı/kelime serveti ve bu kelimeleri nasıl kullandığının önemli yeri vardır.

Necip Fazıl, isim ve isim soylu sözcükleri çokça kullandığı şiirlerinde muhteva, ahenk ve musiki birlikteliği oluşturur. Şair, bu sözcükleri ferdi ıstıraplarını, dini-tasavvufi endişelerini ve felsefi sancılarını ve metafizik algısını ortaya koymak için dikkatlice seçer. Bu sebeple Kısakürek, sözcük seçimlerinde duygu ve fikir unsurlarını anlam ve ahenk bağlamında ele alır.

Kısakürek, fiillere de geniş yer verir. Şair, fiilleri de anlam ve ahenk bütünlüğü içindeirdeler. O, Türkçeye olan hâkimiyetini fiilleri seçerken de ortaya koyar. Onun şiirlerinde seçtiği fiiller kendisinin dinamik bir şair olduğunu gösterir.

Kısakürek'in sınıflara çokça yer verdiği şiirlerinde güçlü tasvirler ön plana çıkar.

Ünlemlerin yer aldığı şiirlerinde ise hitabet üslûbunun hâkimiyeti görülür.

Kısakürek, aynı zamanda bir "ben" şairidir. O, bu tarzdaki şiirlerinde zamirleri ustaca kullanır.

Necip Fazıl'ın dile hâkimiyeti ve söz varlığını ustaca kullanması üslûbuna tesir eder. Bu bağlamda Kısakürek'in şiirlerinde özellikle aşağıdaki üslûp çeşitlerinin görüldüğünü söylemek mümkündür:

- Lirik Üslûp
- Hitabet Üslûbu
- Hiciv Üslûbu
- Övgü Üslûbu
- Şaşırtma Üslûbu
- Yakarış Üslûbu
- Metaforik (Teşbih ve İstiareli) Üslûp

Kaynakça

AKAY, Hasan (1998), **Cenap Şahabeddin'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir Araştırma**, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

AKTAŞ, Şerif (2002), **Edebiyatta Üslûp ve Problemleri**, Akçağ Yayınları, Ankara.

BAŞIBÖYÜK, Fatma (2008), **Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerindeki Metafizik Kavramlar ve Bu Kavramların Pedagojik Açından İrdelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

BLOOMFIELD, Morton W. (1976), **Stylistics and the Theory of Literature (Üslûpbilim ve Edebiyat Teorisi)**, New Literary History, Vol. 7, Nu. 2, Winter.

BUFFON, Georges Louis de (1907), **Discourse sur le Style (Üslûp Üzerine Söylem)**, Theories of Stylistics (ed. Lane Cooper), New York: Macmillan, p. 178

COŞKUN, Betül (2013), **Asaf Hâlet Çelebi'nin Gözünden Necip Fazıl Ve 'Kaldırımlar' Parodisi**, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9. Summer 2013, p. 953-965, Ankara-Turkey.

COŞKUN, Menderes (2010), **Üslûp Çalışmaları Üzerine**, Nesrin İnşası: Düzyazıda Dil, Üslup ve Türler (Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları V), İstanbul, Turkuaz.

CUMA, Ahmet (2002), **Rainer Maria Rilke ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde İmgesel Anlatım Biçimleri**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÇEBİ, Hasan (1987), **Bütün Yönleriyle Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri**, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

ÇETİN, Nurullah (2009), **Şiir Çözümleme Yöntemi**, Ankara: Öncü Kitap Yayınları.

ÇOBAN, Ahmet (2004), **Edebiyatta Üslûp Üzerine**, Akçağ Yayınları, 1.Baskı, Ankara.

ÇOLAK, Veysel (2005), **Necip Fazıl'ın Şiiri ve Şiir Üzerinden Önerdiği Düşünce**, Hece-Aylık Edebiyat Dergisi (Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı), Sayı: 97, Ocak.

DeVITO, Joseph A. (1967), **Style and Stylistics: An Attempt at Definition (Üslûp ve Üslûpbilim: Tanımlamaya Bir Teşebbüs)**, Quarterly Journal of Speech, Vol. 53, Nu. 3.

EKREM, Recâizâde (1299), **Ta'lim-i Edebiyat**, İstanbul: Mihrân Matba'ası, s. 61. (Günümüz Türkçesiyle: Recâizâde Mahmud Ekrem, Ta'lim-i Edebiyat, Haz. Murat Kacıroğlu, Sivas 2011, Asitan Yay.

ERDEM, Mehmet Dursun (2005), **Halkın Diliyle Şehrin Dilini Yazan Adam**, Hece-Aylık Edebiyat Dergisi (Düşünce, Tarih ve Bir Coğrafya Tasarımı Olarak Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı), Sayı: 97, Ocak.

GUIRAUD, Pierre (1963), **La Syntaxe du Français (Fransızca Sözdizim)**, 2e éd., Paris: Presses Universitaires de France.

GÜVEN, Mine vd. (2001), **Dilbilim Sözlüğü**.

HANCIOĞLU, Hümevra (2013), **Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde Temalar**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

HATİPOĞLU, Vecihe (1971), **İkilemeler**, Ankara: TDK Yayınları.

MAYBİN, J; PEARCE, M (2006). "Literature and Creativity in English" (Edebiyat ve İngilizcede Yaratıcılık), The Art of English Literary Creativity (İngiliz Edebi Yaratıcılık Sanatı), (Eds. S. Goodman and K. O' Holloran), London: Routledge and Open University Press.

KANTARCIOĞLU, Sevim (2009), **Edebiyat Akımları / Platon'dan Derrida'ya**, İstanbul: Paradigma Yayınları.

KARABULUT, Mustafa (2012), **Şairin Dil ve Üslubunda Psikolojik Temayüller**, 2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslûp İncelemeleri), 19-21 Ekim 2011, Isparta.

KISAKÜREK, Necip Fazıl (2010), **Cinnet Mustatili, "Yılanlı Kuyudan"**, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2010.

KISAKÜREK, Necip Fazıl (1995), **Çile**, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.

OKAY, M. Orhan (1989), **Necip Fazıl Kısakürek**, İstanbul: Şule Yay.

ÖZCAN, Tarık (2014), **Necip Fazıl Kısakürek Şiirinin 1934 Öncesi ve Sonrası Bileşenleri**, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Sayı:11, Ocak-Haziran.

ÖZDENÖREN, Rasim (2013), **Necip Fazıl Kısakürek'in Kişiliği ve Fikriyatı Üzerine Birkaç Tespit**, 30 Necip Fazıl, Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, (Editörler: Fahri Tuna, Ercan Yılmaz, Hüseyin Yorulmaz), Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu, 20-26 Mayıs 2013, Konya.

ÖZEROL, Nazmi (2013), **Seyyid Nesimî'nin Şiirlerinde Ahengi Sağlayan Edebî Sanatlar**, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science (JASSS), Volume 6 Issue 5.

POSPELOV, Gennadiy N. (1995), **Edebiyat Bilimi I** (Çev: Yılmaz Onay), İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.

SIMPSON, Paul (2004), **Stylistics: A Resource Book for Student (Üslûpbilim: Öğrenci Kaynak Kitabı)**, New York: Routledge.

SÜNGÜ, Çetin, **Necip Fazıl Kısakürek'in Çile adlı Şiir Kitabının Sistemik Lügatı**, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Mezuniyet Tezi (1964-1965).

TEPELİ, Yusuf; PEKTAŞ, Esra (2013). **Necip Fazıl Kısakürek'in 'Kaldırımlar' Şiiri Üzerine Dil Bilimsel Bir Çözümleme**, TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, Volume 8/1 Winter.

ÜÇOK, Necip (1947), **Genel Dilbilim (Lengüistik)**, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, s.85.

VARDAR, Berke (2002), **Dilbilim Yazıları**, İstanbul: Multilingual Yayınları.

VERDONK, Peter (2001), **Stylistics (Üslûpbilim)**, Oxford: Oxford University Press.

***ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU 13-14-15 EKİM 2016
ELAZIĞ***